

Ravinteet kiertoon ja lautaselle Itämeren hyväksi

Jari Koskinen

Tulevaisuuden maatilalla ravinteet kiertävät ja maatalouden ympäristötyö kyetään suuntaamaan entistä tarkemmin alueille, jotka eniten siitä hyötyvät. Ravinteet saadaan kiertämään myös poistamalla vesistä särkikaloja. Näiden aiemmin hyljeksittyjen kalojen hyödyntämisestä lautasella on saatu hyviä kokemuksia. Entä mistä löytyisi ensimmäinen fosforineutraali kunta, kysyy maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen.

Viimevuosien aikana on tehty useita Itämerta koskevia päätöksiä niin Suomessa kuin EU-tasolla. Niillä on pyritty erityisesti merta ympäröivien maiden aiheuttaman kuormituksen vähentämiseen. Matala Itämeri on haavoittuvainen ja jo pahoin rehevöitynyt.

Vaikka nyt valittujen strategioiden vaikutukset meren tilaan tulevat esille vasta aikojen kuluessa, voidaan monien toimien jo arvioida olevan oikeita. Pitkään jatkuessaan ne parantavat tilannetta. Keskeistä on, että kaikkien maiden, kuormittavien toimialojen sekä yhdyskuntien Itämeri-työ edelleen tehostuu.

Maatalouden ympäristötuella entistä tarkempia tuloksia

Maatalouden ympäristötuella on Suomessa ollut keskeinen rooli päästöjen vähentämisessä. Tuen vaikuttavuustutkimusten mukaan maatalouden typpi- ja fosforikuormituspotentiaali on vähentynyt siitä mitä se olisi ilman tukea. Tulokset ovat myös EU:n laajuisessa vertailussa merkittäviä. Tutkimusarviot luovat uskoa siihen, että pitkäjänteinen ympäristötyö tuottaa tulosta.

Maatalouden ympäristötukea kehitetään edelleen seuraavalle EU:n ohjelmakaudelle. Uuden ympäristökorvauksen ehdot ovat parhaillaan valmisteltavina. Tarkoitus on, että uusista maatalouden ympäristökorvauksen vesiensuojeluun tähtäävistä toimenpiteistä valtaosa kohdennetaan maantieteellisesti ja tilatasolla kaikkein kuormittavimmille alueille ja lohkoille. Tämä tapahtuu pitkälti muuttamalla nykyisten toimenpiteiden ehtoja entistä tehokkaammiksi sekä panostamalla tilakohtaiseen ympäristöhoidon neuvontaan, jossa viljelijälle voidaan tapauskohtaisesti räätälöidä vaikutuksiltaan parhaat toimenpiteet.

Ravinteet kiertävät tulevaisuuden maatilalla

Suomen tavoitteena on olla ravinteiden kierrättämisen esimerkkialue. Vuonna 2020 Suomen maa- ja elintarviketaloudessa varannoiltaan rajallisen fosforin käyttö on nykyistä säästeliäämpää ja tehokkaampaa. Tuolloin valtaosa maataloista hyödyntää helppokäyttöisiä menetelmiä arvioida kunkin peltolohkon lannoitustarve ja suunnittelee kotieläinten ruokinnan ravinteiden hyödyntämisen kannalta optimaaliseksi. Lannoitus perustuu entistä enemmän kierrätysravinteisiin neitseellisten fosforivarojen sijasta.

Kalastuksella ravinnepoistoja ja gourmeta

Kuormituksen vähentämisen lisäksi ravinteita on poistettava Itämerestä. Yksi tehokas keino tähän on poistokalastus. Siinä vajaahyödynnettyjä särkikalaja kuten lahnaa ja särkeä pyytämällä poistetaan kaloihin sitoutuneita ravinteita. Ammattikalastajat saivat meren poistokalastuksessa vuonna 2012 noin miljoonan kilon särkikalansaaliin. Pääosa saaliista on saatu Suomenlahdella ja Saaristomerellä.

Miljoonan kilon särkikalansaalis sisältää noin kahdeksan tonnia fosforia. Esimerkiksi Suomen puhdistettujen yhdyskuntajätevesien aiheuttama fosforikuormitus oli 167 tonnia vuonna 2010, joten poistokalastuksella vähennettiin vuonna 2012 lähes viisi prosenttia tästä määrästä.

Valtio tukee poistokalastusta koska saaliin arvo ei toistaiseksi kata kalastuskustannuksia. Saaliit kuitenkin hyödynnetään. Paitsi eläinten rehuksi, ne myydään elintarvikkeeksi koti- ja ulkomaille, erityisesti Viroon. Mukavaa on ollut huomata, miten monet lounasruokalaiset ovat entistä enemmän alkaneet tarjota särkikalasta valmistettuja kotimaisia tuotteita kuten lahnapihvejä ja särkipullia.

Haussa fosforineutraali kunta

On arvioitu, että poistokalastuksella voidaan paikallisesti poistaa 10–25 prosenttia valuma-alueelta merenlahtiin tulevasta fosforikuormituksesta. Poistokalastus on siis kustannustehokas keino vesistöihin päätyneiden ravinteiden vähentämiseksi, joka samalla ylläpitää kalastuselinkeinon työpaikkoja.

Monet kunnat ovat asettaneet tavoitteekseen olla hiilineutraaleja ja kompensoida CO₂-päästöjään. Mistä löytyisi kunta, joka haluaisi parantaa Itämeren tilaa olemalla fosforineutraali? Tämän voisi toteuttaa varsin yksinkertaisesti rahoittamalla poistokalastusta omien jätevesipäästöjen fosforikuormituksen perusteella. Tieto siitä, että kuntakeskuksen jätevesilaitoksen mereen päästämä fosfori kalastetaan merestä pois, lisää varmasti myös haja-asutusalueiden asukkaiden halua tehdä parhaansa päästöjen vähentämiseksi.

Jari Koskinen
maa- ja metsätalousministeri
Maa- ja metsätalousministeriö

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopastia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetrit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs
16/2011	11.11.2011	Nya regler för emission inom Östersjöområdet Christian Ramberg, toimitusjohtaja, Turun Satama
1/2011	5.8.2011	Turun kaupunki ja EU:n Itämeristrategia Aleksi Randell, Turun kaupunginjohtaja, Centrum Balticum -säätiön pj.